

Tema Editörlerinden...

Direnış, Düşünce ve Toplumsal Hareketler

Spinoza *Teolojik Politik İnceleme*'de "insanların ölçüsüzce arzu ettikleri, kimin başına konacağı da belli olmayan talih kuşu ardında, umutla korku arasında çaresizce" gidip geldiğinden bahsetmekteydi.¹ Güvencesizleştirmeden otoriterleşmeye, tahakküm altına almaktan kontrol ve gözetim tekniklerinin hayatın her alanına yerleştirilmesine kadar, insanların gündelik hayatını çevreleyerek, zaman ve mekâna yayılan bir demir kafes ören bu umut-korku sarkacının öğelerini birbirine teyelleşen, pek çok unsur mevcut günümüzde: biyo-politik tekniklerle birleşen yeni emek rejimi, benliklerde yaralar açmayı, muhtaçlaştırmayı, borçlandırmayı amaçlayan paternalist sosyal politikalar, bedeni disiplin ve kontrol altına almaya çalışan baskıcı tahakküm stratejileri, yaşamı *biyo-politika* ile *thanato-politikanın* (ölüm siyasetinin) birbirine düğümlendiği bir eşik haline getirmek üzerinden işleyen, siyasal-hukuki uygulamalar. Foucault'nun da belirttiği gibi, hepsi de birleşerek, iç içe geçerek, konusu haline getirdikleri bireyleri hem bireyleştirip hem de nüfus gibi kategoriler altında bütünleştirerek, yaşamı gerçek tabiiyet altına alıyor ve arzularından emeğe, dilden toplumsal ilişkilere uzanan geniş bir alanı molar ve moleküler düzeyde sermayenin ve iktidarın işleyişine açmayı hedefliyorlar. Fakat bir an durup sormakta fayda var: Direniş üzerine düşünmek için yola koyulurken, yine iktidardan konuşmaya başlamadık mı?

Dosya çağrısına çıkarken, iktidar üzerine bu kadar fazla sayıda ve sistematik çalışma varken niçin direniş üzerine çok az düşündüğümüz sorusuyla yola çıkmıştık. Siyaset, felsefe, iletişim teknolojileri ve sosyoloji üzerine çalışmalar kaleme alan pek çok düşünür, 2000'ler boyunca bu iktidar tertibatını anlamamızı olanaklı kılacak eleştirel kavramlar ve düşünceler geliştirdiler. Fakat iktidar üzerine yürütülen bu zengin ve kapsamlı tartışmalarda, çoğunlukla direnişin üzerinin örtüldüğünü söylemek fazla abartı olmayacaktır. Sorun direniş ve isyanın düşüncede hak ettiği yeri alamamasından öte, iktidar üzerine düşünme biçimimizin direnişi görünmezleştirmesi, onu anlama biçimlerimizin iktidarın merceğine bağımlı kalması ve bu anlama biçimlerinin direnişin kendine has tekilliğini, harekete geçirdiği oluş biçimlerini ve kurucu vasıflarını göz ardı etmemize yol açmasıdır. Dolayısıyla sorun, Nietzsche'nin söylediği anlamda kendini direnişi masseden değil de ivmelendiren, isyanı düşünceyle, kavramlarla ve söylemle sönlendiren değil de alevlendiren ve ona upuygun kavramlar icat etmek yoluyla direnişle paralel evrenler yaratmayı amaçlayan bir yere konumlandırılan bir perspektif geliştirme sorunudur. İşte tam da bu tür bir perspektifi inşa etmek için, toplumsal hareketler yazınının ve iktidar kuramlarının

üzerine heyula gibi çöken basmakalıp fikirlere karşı direniş çağırın ve de direnişle çağırılan ve bu bağlamda da geçmişin direnen “hayaletleriyle” yeniden buluşmamızı olanaklı kılabacak soruları bulmak ve seslendirmek zorunda değil miyiz? O halde bu dosyada, bu tür bir perspektifle buluşmak ve onu harekete geçirmek için, ne tür sorularla yola koyulduğumuzu yeniden hatırlamakta fayda var: Bir toplumsal ilişki biçimi olan iktidarı önceleyen, harekete geçiren ve onun üzerinde basınç uygulayan bir *karşı-oluş* olarak direniş, kurucu tarzları içerisinde nasıl düşünebilir, kavrayabilir ve onu hem makro hem de mikro formları içerisinde nasıl tartışabiliriz? Arap Baharı’ndan Gezi’ye, Rojava’dan Atina’ya yaşadığımız coğrafyayı sarsan ve basmakalıp fikirleri yerle yeksan eden bir isyan dalgasının ardından, isyanın ve direnişin yeni biçimleri, toplumsal hareketler ve yeni muhalif oluş tarzları üzerine neler söyleyebiliriz?

Bu hareketler bize bir kez daha gösterdi ki düşüncenin, özellikle de düşüncede *direniş oluş* adına yola koyulan kuramsal düşüncenin, isyan ve direniş karşısındaki konumu son derece sorunludur. Düşünce direniş karşısında, bir yandan onu Hegelyan köle-efendi ikiliği içinde konumlandırarak massedici ve kurucu yönlerini göz ardı eden bir tutum alırken, diğer yandan da mevcut direniş ve isyan örneklerini özneli/öznesiz, yatay/dikey örgütlenme, liderli/lidersiz gibi ikilikler üzerinden okuyarak, direnişin özgüllüğünün ve yaratıcılığının üzerinin örtülmesine yol açıyor. Bu nedenle ya “sadakat” ve bu sadakate dayalı özneleşme biçimlerinin yürürlüğe koyduğu “olay” gibi kavramlar dolaşıma sokularak direniş ahlakileştiriliyor ya da bir “kapma aygıtı” gibi iş gören kavramlar etrafında direnişin siyasal ve olumlayıcı (*affirmative*) yanı tümüyle boğularak bastırılıyor.

O halde, direniş karşısında, onu ikilikler üzerinden anlamak suretiyle bir “kapma aygıtı” gibi işlemek yerine direniş yoğunlaştırmayı, direniş ile isyanı ahlakileştirmek ya da basitçe düzen kurucu bir siyasete evriltmek yerine onunla ivmelenmeyi ve isyanı kesintiye uğratmak yerine onu sürekli kılmayı hedefleyen bir tutum, modern düşünce içerisinde kendine nerelerden yeni kaçış hatları açabilir? Yanıtlaması oldukça zor bir soru olduğu muhakkak; fakat içinde yer alanları, kendi hayatının anlamını olduğu kadar yeryüzünün anlamını da umut ve korkuya dayalı olarak kurmaya sevk eden bu *despotik dispozitif* ‘in hemen yanı başında filizlenen, onu “önceleyen” ve sarsan son isyan dalgası, bize yanıtın ipuçlarına dair pek çok şey söylüyor. Bu isyan dalgası, önemli farklılıklar içermekle birlikte, hâkim temsil ilişkilerini dönüştürdüğü gibi, kolektif zekânın yeniden dağılımı üzerinden inşa edilen sanatsal yaratıcılığın yeni formlarının kentsel ifadelerinin ve bu formlara eşlik eden yeni paylaşım, ortaklık ve duygulanım biçimlerinin üretiminin de olanaklı olduğunu da bizlere gösterdi. Özellikle Gezi’de gördüğümüz, reaktif bir karşı oluş hali içerisine sıkışmayan

ve kendine yeni ortaklık olanları ve ortaklık biçimleri bulan, bir başka ifadeyle yeni bir dünya yaratarak kendini ifade eden bu hareketler, mevcut değerleri de yeniden değerlendirmenin önünü açarak, bu yolda “çileci” *militan*, *kentli melankolik flâneur* ve *dikteci-karamsar hocanın* devrinin tümüyle dolduğunu da, her ne kadar biz anlamak ve görmek istemesek de kanıtladı.²

Dosya yazarlarından Ali Rıza Taşkale, “Gücül, Edimsel, Devrimci Olay: Gezi İsyanı Üzerine” başlıklı yazısında, bu süreci Gezi üzerinden ve Deleuze’ün ufuk açıcı kavramlarına atıfla tartışırken, Bülent Küçük, “Yerelleşmenin ve Evrenselleşmenin Ötesinde Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek” başlıklı yazısında, aynı meseleyi farklı bir perspektiften ve Kürt Sorununa odaklanarak, eleştirel bir çerçeve içerisinde yapıyor. Oğuzhan Taş ve Tuğba Taş ise, “Ankara’da Sokak Sanatı: Kent Hakkı, Protesto ve Direniş” başlık yazılarında, bu sefer direnişin kentsel ve sanatsal ifadelerine odaklanarak, Ankara özelinde, kenti bir mücadele ve toplumsal iletişim alanı haline getirmeyi başaran kolektifleri ele alıyorlar.

Yaşamı olumlayan ve bu nedenle kendini iktidar karşıtlığı içerisinde sıkıştırmamış ve “otantik” ve “narsistik” kimlik paketiyle gelen ahlaki ve estetik ilkeler setini gerçekleştirmek için değil de, eşitlik ve özgürlük hedefiyle ve adalet talebiyle dünyayı yeniden yaratmak ve anlamlandırmak için bir “an”da ve “ortaklıkta” beliren yazarların değindiği bu hareketler, ortaya koydu ki direniş değil de iktidar, direnen değil de baskılayan hep bir reaktif oluş içindedir.³ Dolayısıyla, umut ve korkunun ötesine uzanan yollar, gündelik hayatımızı sarmalayan ilişkiler, mekânlar ve anlar içerisinde her zaman vardır. Sadece keşfedilmeleri, birbirlerine iliştilmeleri ve bu ilişkilenebilir olanaklı kılacak iletişim biçimlerinin yaratılması gerekir. Yaratma ediminin tarafları, “eski süreçlerin” içinde ortaya çıkan yeni özneler olabileceği gibi, yeni “öznesiz süreçlerin içinde boy gösteren” eski özneler de olabilir. Bu bağlamda, Burak Özçetin- Ömer Turan’ın, “Kahire’den İstanbul’a: Futbol, Siyaset ve Toplumsal Hareketler” yazısı da son derece ufuk açıcı.

Aktörlerdeki bu çeşitliliği, farklılığı ve ilişkilenebilir halini görmek için toplumsal hareketler tarihine ve bu dosyada buluşan yazılara kısaca göz atmak bile yeterli olacaktır kanaatindeyiz. Hayriye Özen, “Meydan Hareketleri ve ‘Eski’ ve ‘Yeni’ Toplumsal Hareketler” makalesinde bu tarihin ve toplumsal hareketlerin geçirdiği dönüşümün kapsamlı bir dökümünü veriyor. Bilindiği gibi, Avrupa’da toplumsal hareketler, 19. yüzyılda monarşilerin çözülmesi sürecinde liberal demokratik çerçevenin oturtulması, temsilcilik mekanizmasının ve kurumlarının geliştirilmesi üzerinden şekillenirken, özellikle yüzyılın ikinci yarısından itibaren işçi sınıfı mücadelesinin ağırlığı hissedilmiştir. İşçi sınıfının Marksizm’in ilkelerini

uygulayarak devrim yoluyla siyasal iktidarı kazanmak ya da ulusal bağımsızlığı gerçekleştirmek yönündeki mücadelesi, Avrupa’da toplumsal hareket teorisinin temellerini atmıştır. Dolayısıyla, Amerika’daki fonksiyonalist ekolün “kolektif davranış” ve “rasyonel eylem” yaklaşımlarından ziyade, Avrupa ekseninde toplumsal hareketler, daha çok ideoloji ekseninde ve Marksizm üzerinden anlaşılmıştır. 20. yüzyılın sonlarında ise hareketlerin vurgusunun sınıfsal mücadele ya da siyasal iktidardan ziyade yaşam biçimlerindeki değişikliklere ya da gündelik hayatı etkileyecek dar içerikli ancak somut konulara dönüştüğü görülebilir. Örneğin Tilly ve Tarrow açısından kamu politikalarında yaratılacak değişiklik ve bunun için hareketlerin yaratacağı “süreç ve mekanizmalar” önemlidir. Bu doğrultuda Tilly ve Tarrow, hareketleri “çekişmecî siyaset” kavramıyla ele alır. Bu sayıda Özçetin ve Turan’ın yazısı bu çerçeveden hareket etmektedir. Özellikle 1968’teki kırılma, kolektif eylemin amacını devrim sürecinden bağımsız olarak bir özgürleşme hareketine dönüştürmüştür. Gerek kapitalizmin refah devleti eliyle düzenlenmesine gerekse başta Sovyet Rusya olmak üzere sosyalist iktidarların insanın özgürleşmesini önce teknik ve bürokratik bir yol olarak görmelerine karşı, yeni hareketler kurumsal siyasete yönelik yeni bir eleştirel tutum geliştirmiştir.

Ekonomik ve siyasal sistemin yaşadığı krize tepki ve ondan çıkış çabası olarak 1968 sonrası dönem, bugünkü hareketlerin temelini atmıştır. Esasen modernizmin tüm kurumlarıyla sorgulandığı bu süreçte, “büyük anlatılar” toplumsal hareketlere doğrudan rehber olmaktan çıkmaya başladı. Bu dönüşümün düşünsel ve pratik boyutları özellikle Frankfurt Okulu’nun çalışmalarında, öğrenci ve kadın hareketleri başta olmak üzere yeni nesil hareketlerde karşılık bulmuştu. Bu süreçte yeni bir siyaset geliştirme hedefi, bir ufuk olarak bu hareketleri şekillendirmiştir. Post-modern eleştirilerin açtığı hat, toplumsal hareketlerde de yankı bulmuştu ve dolayısıyla özne-aktör-temsilci kategorileri yeniden tanımlanmaya başladı. Yeni siyaset, yerleşik siyasetin tüm kurumlarıyla topluca eleştiriye tabi tutulmasını öngörüyordu. Diğer bir deyişle Aydınlanmacı modern aklın temellerini attığı kapitalist ve sosyalist versiyonlarında geliştirilen farklı uygulamaların dışında yeni bir güzergâh geliştirilmeye çalışıldı. Bu noktadan sonra muhalif hareketler kurumsal siyasete güvensizlik içerisinde farklı konularda bölünmüş bir seyir izledi. Hareketler –örneğin kadın, çevre, LGBTİ, yerli hareketleri- kendi siyasal alanlarını yaratmaya çalışırken, siyasetin konusu olacak meseleleri çoğullaştırdı ve sisteme karşı “başka yollarla mücadele” fikrini geliştirdi. Bu şekilde siyasal aktörün oluşumu için farklı güzergâhlar açılmış oldu. Hareketler yeni aktörlerin ve yeni konuların siyasal tartışmaya taşınmasını sağlamıştır. Bu açıdan öğrenci hareketlerinin belirleyiciliği de artmıştır.

Buradaki temel farklılaşma, kültürün siyasetten ayrı olarak görülmesi değil, hareketlerin toplumu ve özneyi kuran bir süreç olarak görülmesidir. Touraine'in "klasik sosyolojinin çöküşü" olarak nitelendirdiği bu süreç, kolektif eylemden mücadeleye ve oradan toplumsal harekete doğru ilerlerken "kültürel modellere yönelmiş çatışmacı hareket" biçimine dönüşür. Bu bakış açısı, yapılardan ziyade özne; hareketin hedefi ve başarılarından önce sosyal etkilerine ve toplumsal kuruluş sürecine odaklanmayı sağlar. Bu açıdan yaşamsal olanı gündelik hayattan başlayarak daha geniş bir çerçevede ele alan ve sistemin işleyişine karşı direnişi sadece ekonomik ve sınıfsal terimlerle değil, kültürel ve sosyal boyutlarıyla da ele alan hareketler muhalefet dinamiklerini farklılaştırmıştır. Hareketlerin sosyolojik tabanı genişlerken "orta sınıf" nitelikleri artmıştır. Böylece yeni toplumsal hareketler, aslında sistemle olan her türlü uzlaşmazlığı sorunsallaştıran ve direniş alanlarını ve aktörlerini çoğaltan bir özellik göstermektedir. Bu özellikleriyle yeni hareketlerin, yaşamsal olanı doğrudan siyasetin konusu haline getirdiği söylenebilir. Hareketler, siyasal olanın sınırlarını zorlayarak yeni çatışma alanları ve buna dayalı bir siyaset üretme kapasitesine sahiptir.

Yakın dönemdeki toplumsal hareketlerin ana gündemi, gündelik hayat eksenli, sıradan insanın doğrudan katılımıyla yürüyen bir demokrasi tartışmasıdır. Bu hareketlere göre, demokrasinin liberal öğelerin ötesine taşımak için doğrudan eylem fikri esas alınmaktadır. Dolayısıyla karşılıklı öğrenme ve gelişme süreci, herhangi bir üst makam ya da belirleyici olmadan bu işleyişin devam ettirilmesi esastır. Bu açıdan küreselleşme-karşıtlığı sürecinde ortaya çıkan ve açık alan, yataylık, kapsayıcılık temellerine dayanan Sosyal Forum ilkeleri, yakın dönemdeki hareketlere de ilham vermektedir. 1990'ların sonundan itibaren Seattle, Prag, Cenova gibi şehirlerdeki ortak eylemlerin birbirine bağladığı kesimler yeni bir ortak mücadele alanı kurmanın arayışına girişmişlerdi. Eski tür muhalefetin tersine yeni nesil hareketler, yataylığa ve doğrudan eyleme dayalı yeni bir siyaset için adımlar atar; bu noktada verili olanı kullanmak yerine yeni bir siyasal zemin kurgular. 2010'larla birlikte bu mücadele de yeni bir eksene taşınmaktadır.

Bu noktada toplumsal hareket analizlerinde çoğunlukla karşılaşılan kültürel hareket-siyasal hareket ayırımının, 2000'lerin başından bu yana anlamını yitirdiği söylenebilir. Çünkü hareketlerin talepleri birbirine daha yakın ve kitleleri de daha geçirgen olmaya başlamıştır. Hareketler, siyasal olanı daha geniş çerçevede ele almanın aracı haline gelmektedir. Bu noktada siyasal olan, teknik bir sorun olmaktan çıkıp tüm yaşamsal olanı kapsayan bir eksen haline gelir. Kendi hayatında söz sahibi olmak isteyen bireylerin demokratik unsurları daha etkili olarak kullanması için hareketler, kurumsal yapılara göre daha etkili bir araç haline gelmektedir. Bu sayıdaki yazılarda da görüleceği gibi hareketlere

artık, sıkı biçimde örgütlü ve inançlı kesimler değil, somut bir konu hakkında sözünü söylemek isteyen her vatandaş farklı derecelerde katlabilmektedir.

Son dönemdeki eylemlerin ayırt edici yönü, daha önce harekete geçmemiş kesimlerin, kendi hayatları üzerinde söz sahibi olmak için doğrudan eylemde bulunmasıdır. Diğer bir deyişle bu eylemler, yukarıdan aşağı işleyen toplumsal hareketliliği ve sembolik hale gelen demokratik prosedürü alt üst etmiştir. Bu noktada daha fazla demokrasi talebinin, yerleşik ve değişmez olarak görülen siyasal işleyişin değiştirilmesinde bir araç olarak görüldüğü söylenebilir. Böylece kamusal alan ve sivil toplum gibi kavramlar da yukarıdan belirlenmiş tek bir hat üzerinden belirlenmekten çıkıp demokrasinin yeniden düşünüldüğü düzlemde yeniden ele alınmaya başlamıştır. Bu sürecin temel belirleyicisi, demokrasiyi yasal prosedürler, seçimler ve temsilciler eliyle işleyen bir sistem olmaktan çıkarmak; bunun yerine vatandaşların kendi hayatlarında daha fazla söz alarak doğrudan müdahale alanlarını çoğalttığı ve kendi yaşamları üzerinde söz sahibi oldukları bir işleyişi yerleştirmektir. Bu çerçevedeki eylemleri dünyanın çeşitli yörelerinde görmek mümkündür; bu sayıda da Şili ve Bolivya örnekleri üzerinden Esra Akgemci ile Ceren Uysal Oğuz ve Senem Atvur'un, Latin Amerika deneyimlerini aktardıkları makaleleri bu çerçevede değerlendirilebilir..

Akgemci, "Neoliberalizmin Laboratuvarında Direniş: Şili Kışı'nın Penguenleri" başlıklı yazısında tartışmayı ayrıntılı ve derinlikli bir şekilde neo-liberalizm/post-neoliberalizm ve öğrenci hareketi üzerine odaklarken, Ceren Uysal Oğuz ve Senem Atvur, "Direniştten İktidara: Bolivya'da Toplumsal Hareketlerin Siyasal Dönüşümdeki Rolü", başlıklı yazılarında, Bolivya özelinde neoliberal ekonomi politikalara karşı sürdürülen mücadeleler ile yerlilere yapılan ayrımcılığa karşı mücadelelerin nasıl iç içe geçtiğini tartışıyorlar. Dosyada yer alan, Ağkaya ve Yılmaz'ın, "Québec'in Baharı: Neoliberalizm, Direniş ve Devlet" başlıklı yazısı ise, dikkatimizi devlet, güvenlik, neo-liberalizm ve öğrenci hareketi arasındaki bağlantılara çekerek, öğrenci hareketinin oynadığı, oynayabileceği role dair doyurucu bir tartışma ortaya koyuyor. Dosya yazılarının sonuncusu olan Özgür Erol'un, "Dikotomiden Simbiyotiğe: Nasıl Direnilmektedir?" yazısı da dikkatimizi yeniden direniş kavramının Foucault tarafından nasıl ele alındığına çekiyor ve Foucault'nun metinlerini bu problem bağlamında ayrıntılı bir şekilde kat ediyor.

Dosya yazılarından kolayca görebileceğimiz gibi, Latin Amerika'dan Kuzey Afrika'ya, Kıta Avrupası'ndan, ABD'ye kadar farklı coğrafyalarda insanlar kendi yaşamları üzerinde daha çok söz sahibi olmak için düzenli ve sürekli eylemler gerçekleştirmektedirler. 15M/Öfkeliler hareketi, İşgal Et eylemleri, Arap ayaklanmaları bunların somut göstergeleridir. Bu eylemler, yerleşik siyasetin hem ekonomik hem demokratik boyutlarıyla kabul edilmediğini ve kitlelerin yeni bir

siyaset arayışında olduklarını ifade etmektedir. İspanya’da Öfkeliiler’in devamı olarak ortaya çıkan ve bir taban hareketinin partiye nasıl dönüşebileceğinin örneği olan Podemos ile Yunanistan’da hareketlerin desteğiyle iktidara yürüyen Syriza, bu konudaki en somut örneklerdir.

Yorum bölümünde yer alan, Onur Yıldız’ın, “Popülist İtirazdan Popülist İdareye: SYRIZA ve PODEMOS Örnekleri” yazısı, Syriza’nın ve Podemos’un dayandığı siyasal mantığa dair önemli ve çarpıcı fikirler sunuyor. Yine bu bölümde yer alan Ceren Ergenç’in, “Sınıflar, Kalabalıklar ve Devlet: Hong Kong Şemsiye Hareketi’nin Düşündürdükleri, başlıklı yazısı, dikkatimizi Türkiye’de sıklıkla göz ardı edilen bir coğrafyaya, Uzak Doğu’ya çekerken, Özge Özkoç’un, “Devrim”in Başladığı Yer: Sidi Bu Zeyd/Tunus” başlıklı yazısı, bizi yeniden her şeyin başladığı yere, Tunus’a götürüyor. Ezgi Sarıtaş ise, “Özgecan Aslan Eylemleri ve Feminist Hareket Üzerine Düşündürdükleri” başlıklı yazısında, etkili bir biçimde, Özgecan Aslan’ın katledilmesinden sonraki eylemleri değerlendirerek, bizleri “bu eylemlerde toplumsal cinsiyet rollerini dönüştürebilmek ve eril şiddeti sonlandırmak için yeni dayanışma biçimlerinin ipuçlarını yakalama”ya davet ediyor. Bu bölümün son yazısı olan İrem Yılmaz’ın, “Gecekondu Direnişi: Dikmen Vadisi Örneği” yazısı ise, aslında neo-liberal vahşet ve kentsel dönüşüm çağında yoksul olarak hayatını sürdürmenin “sürekli direnmek” olduğunu ve yoksul olarak yaşamının başlı başına bir “direniş” haline geldiğini, yoksulların sözlerine de yer vererek güçlü bir şekilde ifade ediyor.

Dosyanın kitap incelemesi bölümünde ise Ozan Değer, “Entelektüel İtaatsizlik ve Politik Mizah: Gezi Direnişi” başlıklı yazısında mizah ve yaratıcılığın nasıl iç içe geçerek yeni siyasal oluş biçimlerinin önünü açtığını, Altuğ Yalçıntaş’ın editörlüğünü yaptığı, *Creativity and Humour in Occupy Movements: Intellectual Disobedience in Turkey and Beyond*, kitabını değerlendirerek ortaya koyuyor. Şükran Gölbaşı da aynı bölümde, Foucault’nun *Güvenlik, Toprak, Nüfus* kitabının kapsamlı bir değerlendirilmesini sunuyor. Dosyanın *In Memoriam* bölümünde ise Hüseyin Yılmaz, yakınlarda kaybettiğimiz Latin Amerika’nın unutulmaz kalemi Eduardo Galeano’nun hayatına ve eserlerine dair çarpıcı bir anlatı sunuyor. Gezi’den Rojava’ya, Şili’den Hong Kong’a, Tunus’tan Quebec’e, Bolivya’dan Mısır’a çok geniş bir alanda toplumsal hareketlerin izini süren bu kapsamlı dosyanın, neo-liberalizme, tahakküme, sömürüye, cinsiyetçiliğe ve baskının her türüne karşı isyan ve direniş için taze bir soluk olmasını diliyoruz. Gezi’de yapılan ve yazarımız Özgür Erol’un da alıntılıdığı bir grafitide yazdığı gibi: “*Bunu okuyorsan direniş sensin!*”.

Zafer Yılmaz - Yavuz Yıldırım

Sonnotlar

- ¹ Bkz., Spinoza, B (2010: 43). *Teolojik Politik İnceleme*. Ankara: Dost
- ² Foucault, 68'in ardından 1972'de *Anti-Oedipus*'a yazdığı ünlü önsözde "çileci" devrimcinin devrinin artık bittiğini yazmıştı.
- ³ Dünyayı yeniden "yaratmak" konusunda bkz., Nancy, J. L. *Dünyayı Yaratmak ya da Küreselleşme*. Çev. Murat Erşen, İstanbul: Monokl. Reaktif oluş ve iktidar konusunda bkz., Deleuze, G., *Nietzsche ve Felsefe*. Çev. Ferhat Taylan, İstanbul: Norgunk. Otonom Marksist hareket ve Antonio Negri'nin çalışmalarında da sermayeyi ve iktidarı bir reaksiyon olarak ele alan yaklaşımın ana hatları bulunmaktadır.